

05.09.2016

Sj/3

§ 762

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle ehdotuksesta hallituksen esitykseksi perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta

HEL 2016-008243 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle seuraavan lausunnon:

Kaupunginhallitus puoltaa ehdotusta muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen järjestämiseksi. Esitetty tuntijako on hyvä. On kannatettavaa, että ehdotettu koulutuksen rakenne ei ole sidottu vuosiluokkiin ja että alkuvaiheen opetus rakentuisi osittain eheytyistä kokonaisuuksista. Myös esitetyt yhteiskunta- ja kulttuurintuntemuksen opinnot sekä opintojen ja työelämätaitojen ohjauksen sisällöt ovat oleellisia ja keskeisiä koulutuksen kohderyhmän näkökulmasta. Yhtenäinen koulutuksen rakenne on hyvä opiskelijan liikkuvuuden kannalta. Kaupunginhallituksen näkemyksen mukaista on, että terveystieto tulee tuntijakoon. Terveystietoa tulee opettaa kaikille. Keskeistä on, että aikuisten perusopetuksen opintoihin voisi jatkossa valita myös työelämään tutustumista sekä ammatillisia opintoja vuosittain annetun taloudellisen kehyksen puitteissa.

Koulutuksen ehdotettu rakenne ottaa hyvin huomioon maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kohderyhmän. On kannatettavaa, että tällä hetkellä pääosin työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen vaihe tulee mukaan aikuisten perusopetuksen kokonaisuuteen. Kohderyhmän koulutusta tukee ehdotus, että jatkossa kotoutumisnäkökulma otetaan huomioon koulutuksen sisällöissä. Opiskelijoiden taustat ovat hyvin heterogeenisiä, jolloin suoritettavien kurssien tarve vaihtelee. Henkilökohtaistamissuunnitelman avulla voidaan tehostaa opiskelijan etenemistä koulutuspolulla. Myös osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjen kehittäminen on keskeistä oppivelvollisuuden ylittäneiden koulutuksessa. Toisaalta se on vaativa tehtävä, johon tarvitaan jatkossa myös valtakunnallista kartoitusmateriaalia.

Ehdotuksen mukaan koulutuksenjärjestäjien välisestä yhteistyöstä tulisi velvoittavaa. Kaupunginhallituksen näkemys on, että yhteistyötä muiden koulutuksenjärjestäjien kanssa tulisi tehdä tarvittaessa. Helsingin kaupunki pystyy järjestämään kaikkia toisen asteen koulutusmuotoja. Tulee myös selvittää, miten tietoja voidaan vaihtaa koulutuksenjärjestäjien välillä. Ehdotuksessa mainitaan myös, että jos henkilö siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, tulisi oppilaitokselle velvollisuus

siirtää tiedot uuteen oppilaitokseen. Opiskelijoiden liikkuvuuden ja koulutuspolun jatkuvuuden kannalta tämä on tavoiteltavaa.

Hallituksen esityksessä kohderyhmänä ovat oppivelvollisuusiän ylittäneet, jotka eivät ole aiemmin suorittaneet suomalaista perusopetusta tai sitä vastaavaa oppimäärää. Kaupunginhallitus katsoo, että on kuitenkin yksilöllisesti tarkasteltava, kuka tarvitsee aikuisten perusopetusta ja keitä ohjataan muihin opintoihin. Lain mukaan perusopetuksen päättötodistus ei ole edellytyksenä toisen asteen koulutukseen hakeutumiselle. Keskeistä on se, että oppivelvollisuusiän ylittäneet henkilöt saavat tarvittavia valmiuksia työuraa varten. Toimenpiteisiin ohjauksen tulee perustua yksilölliseen harkintaan henkilön tarpeista lähtien. Tämä säästää myös yhteiskunnan kustannuksia, kun opiskelijat ohjataan tarvitsemaansa toimenpiteeseen ja opiskelevat perusopetuksessa vain tarvitsemansa sisällöt. Ohjausta eri perusopetuksen vaiheisiin helpotaisi se, että kullekin vaiheelle määritellään tietty osaamisen taso. Myös ehdotettu opintojen keston rajaus osaltaan tehostaisi opintopolkuja.

Toimeentulosta on huolehdittava koulutuksen aikana. Kaupunginhallitus puoltaa sitä, että koulutuksesta tulisi opintotukikelpoista. Oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa maahan tulleet nuoret, joilla saattaa jäädä perusopetus kesken ennen oppivelvollisuuden päättymistä, on erityisesti nostettu esiin ehdotuksessa. Alle 25-vuotiaat eivät voi nykyisen lainsäädännön mukaan opiskella perusopetuksen opintoja myöskään työmarkkinatuella, jos eivät ole kotoutuja-asiakkaita työ- ja elinkeinopalveluissa. Heidän osaltaan on siis keskeistä, että koulutus tulisi opintotuen piiriin.

Lain perusteluissa esitetään rajattavaksi koulutuksen kohderyhmää siten, että maahanmuuttajakäsitteen ulkopuolelle jäisi ulkomaalainen, jolle olisi myönnetty viisumi Suomeen tai joka oleskelee Suomessa viisumivapaasti sekä kansainvälistä suojelua hakevat ja ensimmäistä oleskelulupaa hakevat ennen oleskeluluvan myöntämistä. Kaupunginhallituksen näkemys on, että oleskelulupa ei voi olla koulutukseen pääsyn edellytys vaan käytännön tulee olla nykyisen kaltainen. Nykykäytännön mukaan esim. kansainvälistä suojelua saavat henkilöt voivat opiskella muissa koulutuksissa paitsi lukioon valmistavassa koulutuksessa. Rajausta asettaisi henkilöt eriarvoiseen asemaan. Asiasta on myös eduskunnan oikeusasiamiehen linjaus (2012), jonka mukaan oleskelulupa ei voi olla kriteerinä opiskelijaksi ottamiseen. Henkilöllä tulee lisäksi olla oikeus hakea oleskelulupaa opiskelun perusteella.

Käytännössä oppilaitoksella ei ole oikeutta selvittää ja arvioida opiskelijan maahan tulon periaatteita eikä maahantuloikää. Myöskään esimerkiksi opiskelijan esittämien dokumenttien oikeellisuuden arviointi ei ole oppilaitoksessa mahdollista.

05.09.2016

Sj/3

Ehdotuksen mukaan opiskelijan arviointia tulisi yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten työ- ja elinkeinopalvelujen kanssa. Kaupunginhallitus kannattaa viranomaisten välistä yhteistyötä, jotta opiskelijan polku olisi mahdollisimman sujuva. Kuitenkaan nimenomaan perusopetuksen oppiaineiden arvioinnissa yhteistyö muiden tahojen kanssa ei ole taroituksenmukaista eikä käytännössä toimivaa.

Aikuisten perusopetuksen rahoituksen muuttaminen kurssisuoritusperusteiseksi on hyvä siltä osin, että se mahdollistaa entistä paremmin opiskelun aloittamisen muulloinkin kuin lukuvuoden alussa. Tämä vaatii kuitenkin koulutuksenjärjestäjältä lisäresursointia. Tällaisessa rahoituksessa on haasteena, ettei kurssien opiskelijamääriä voida pitää maahanmuuttajataustaisten ryhmille järkevällä tasolla. Luku- ja kirjoitustaidon opetuksen rahoituksen saaminen vastaavaksi on kannatettavaa.

Mikäli oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen tarve kasvaa, myös opetushenkilökunnan määrä tulee lisääntymään. Tämä asettaa selkeitä vaatimuksia koulutuksen laadunvalvonnan tehostamiselle. Aikaisemman osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja mahdollisten näyttöjen arviointi saattaa luoda päivitystarvetta opetushenkilökunnan osaamiselle ja tämä puolestaan vaatii resursseja. Lisäksi tämä luo tarvetta opettajankoulutuksen kehittämiseksi ja aiheuttaa lisäpainetta opinto-ohjauksen kehittämiseen ja resursointiin.

Lausunnon keskeinen sisältö

Ehdotettu muille kuin oppivelvollisille järjestettävän perusopetuksen rakenne on kannatettava ja ottaa hyvin huomioon koulutuksen maahanmuuttajataustaisen kohderyhmän. Myös ehdotettu muutos, jonka mukaan nykytilanteessa pääosin työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon koulutus tulee osaksi perusopetusta, on kannatettava. Kaupunginhallitus puoltaa myös tuntijakoa ja ehdotusta, että opinnot henkilökohtaistetaan kullekin opiskelijalle ja opintoihin sisällytetään yhteiskunta- ja kulttuurintuntemuksen opintoja sekä työelämätaitojen ja ohjauksen sisältöjä. Myös se, että terveystieto tulee oppiaineeksi, on kannatettavaa. Kannatamme, että valinnaisiin opintoihin voi sisällyttää ammatillisia opintoja ja työelämään tutustumista.

Kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan koulutuksenjärjestäjien välisestä yhteistyöstä ei tulisi säätää vaan sitä tulisi tehdä tarpeen mukaan. Opiskelijan liikkuvuuden ja opintojen jatkuvuuden kannalta puolamme velvoitetta tietojen siirtoon, jos opiskelija vaihtaa toisen koulutuksenjärjestäjän. On lisäksi selvitettävä, missä määrin ja mitä tietoja voidaan vaihtaa.

On kannatettavaa tarjota perusopetuksen opintoja niille oppivelvollisuusiän ylittäneille henkilöille, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen

05.09.2016

Sj/3

oppimäärää tai vastaan oppimäärää aiemmin. Kuitenkin kaupunginhallitus haluaa myös tuoda esiin, että koulutukseen ja muuhun toimenpiteeseen ohjauksessa tulisi aina käyttää harkintaa. Perusopetuksen päättötodistuksen sijaan tavoitteena tulee olla työuralla tarvittavien valmiuksien lisääminen. Henkilökohtaisesti kullekin opiskelijalle suunnitellut toimenpiteet myös säästävät yhteiskunnan kustannuksia. On kannattavaa, että kukin opiskelee perusopetuksen opintoja oman tarpeensa mukaan.

Opintojen aikainen toimeentulo on turvattava. Puollamme ehdotusta, että oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetus on opintotukeen oikeuttavaa. Näin myös alle 25-vuotiaat henkilöt voivat saada tukea opintoihin.

Kaupunginhallitus esittää, että muille kuin oppivelvollisille tarkoitetun perusopetuksen opiskelun mahdollisuuksia ei rajattaisi sen mukaan, millä statuksella henkilö oleskelee Suomessa. Nykykäytännön mukaisesti tulisi myös kansainvälistä suojelua saavien jatkossakin voida opiskella perusopetuksen opintoja. Oppilaitoksella ei ole mahdollisuutta selvittää ja arvioida henkilön maassaolon perustetta.

Aikuisten perusopetuksen rahoituksen muuttaminen kurssisuoritusperusteiseksi on hyvä siltä osin, että se mahdollistaa entistä paremmin opetuksen aloittamisen muulloinkin kuin lukuvuoden alussa. Koulutuksen rakenteen muutokset saattavat tuoda tarvetta opettajien täydennuskoulutukselle, mikä myös vaatii resursseja. Opettajankoulutusta sekä opinto-ohjausta tulisi myös kehittää ja resursoida tarpeen mukaan.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Hilkka Tapiolinna, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36185
hilkka.tapiolinna(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö ehdotuksesta hallituksen esitykseksi perusopetuslain 46 § muuttamisesta
- 2 B HE perusopetuslain 46 § muuttamisesta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

05.09.2016

Sj/3

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää kaupungin lausuntoa ehdotuksesta hallituksen esitykseksi perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muille kuin oppivelvollisille tarkoitettua perusopetusta koskeva perusopetuslain 46 §. Laissa ehdotetaan muutettavaksi oppivelvollisuuden ylittäneille tarkoitettua perusopetuksen rakennetta. Se rakentuisi ehdotuksen mukaan kolmesta vaiheesta, joille säädettäisiin valtioneuvoston asetuksessa tuntijaot. Luku- ja kirjoitustaidon opetus kytketään osaksi perusopetusta. Esityksessä vahvistetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman merkitystä opintojen kulun ja keston kannalta. Laissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin mahdollisuudesta sisällyttää perusopetuksen opintoihin työelämään tutustumista ja vaillinaisia ammatillisia opintoja. Lisäksi säädettäisiin opetuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä ja tietojen vaihdosta.

Ehdotus esitykseksi hallituksen esitykseksi on liitteenä. Lausunnon antamiseen on saatu jatkoaikaa 13.9.2016 asti.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Hilkka Tapiolinna, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36185
hilkka.tapiolinna(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö ehdotuksesta hallituksen esitykseksi perusopetuslain 46 § muuttamisesta
- 2 B HE perusopetuslain 46 § muuttamisesta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Päätöshistoria

Opetuslautakunta 23.08.2016 § 142

05.09.2016

Sj/3

HEL 2016-008243 T 03 00 00

Lausunto

Opetuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Opetuslautakunta puoltaa ehdotusta muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen järjestämiseksi. Esitetty tuntijako on hyvä. On kannatettavaa, että ehdotettu koulutuksen rakenne ei ole sidottu vuosiluokkiin ja että alkuvaiheen opetus rakentuisi osittain eheytyyistä kokonaisuuksista. Myös esitetyt yhteiskunta- ja kulttuurintuntemuksen opinnot sekä opintojen ja työelämätaitojen ohjauksen sisällöt ovat oleellisia ja keskeisiä koulutuksen kohderyhmän näkökulmasta. Yhtenäinen koulutuksen rakenne on hyvä opiskelijan liikkuvuuden kannalta. Opetuslautakunnan näkemyksen mukaista on, että terveystieto tulee tuntijakoon. Terveystietoa tulee opettaa kaikille. Keskeistä on, että aikuisten perusopetuksen opintoihin voisi jatkossa valita myös työelämään tutustumista sekä ammatillisia opintoja.

Koulutuksen ehdotettu rakenne ottaa hyvin huomioon maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kohderyhmän. On kannatettavaa, että tällä hetkellä pääosin työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen vaihe tulee mukaan aikuisten perusopetuksen kokonaisuuteen. Kohderyhmän koulutusta tukee ehdotus, että jatkossa kotoutumisnäkökulma otetaan huomioon koulutuksen sisällöissä. Opiskelijoiden taustat ovat hyvin heterogeenisiä, jolloin suoritettavien kurssien tarve vaihtelee. Henkilökohtaistamissuunnitelman avulla voidaan tehostaa opiskelijan etenemistä koulutuspolulla. Myös osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjen kehittäminen on keskeistä oppivelvollisuuden ylittäneiden koulutuksessa. Toisaalta se on vaativa tehtävä, johon tarvitaan jatkossa myös valtakunnallista kartoitusmateriaalia.

Ehdotuksen mukaan koulutuksenjärjestäjien välisestä yhteistyöstä tulisi velvoittavaa. Opetuslautakunnan näkemys on, että yhteistyötä muiden koulutuksenjärjestäjien kanssa tulisi tehdä tarvittaessa. Helsingin kaupunki pystyy järjestämään kaikkia toisen asteen koulutusmuotoja. Tullee myös selvittää, miten tietoja voidaan vaihtaa koulutuksenjärjestäjien välillä. Ehdotuksessa mainitaan myös, että jos henkilö siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, tulisi oppilaitokselle velvollisuus siirtää tiedot uuteen oppilaitokseen. Opiskelijoiden liikkuvuuden ja koulutuspolun jatkuvuuden kannalta tämä on tavoiteltavaa.

Hallituksen esityksessä kohderyhmänä ovat oppivelvollisuuden ylittäneet, jotka eivät ole aiemmin suorittaneet suomalaista perusopetusta tai sitä vastaavaa oppimäärää. Opetuslautakunta katsoo, että on kuitenkin yksilöllisesti tarkasteltava, kuka tarvitsee aikuisten perusopetus-

ta ja keitä ohjataan muihin opintoihin. Lain mukaan perusopetuksen päättötodistus ei myöskään ole edellytyksenä toisen asteen koulutukseen hakeutumiselle. Keskeistä on se, että oppivelvollisuusiän ylittäneet henkilöt saavat tarvittavia valmiuksia työuraa varten. Toimenpiteisiin ohjauksen tulee perustua yksilölliseen harkintaan henkilön tarpeista lähtien. Tämä säästää myös yhteiskunnan kustannuksia, kun opiskelijat ohjataan tarvitsemaansa toimenpiteeseen ja opiskelevat perusopetuksessa vain tarvitsemansa sisällöt. Ohjausta eri perusopetuksen vaiheisiin helpottaisi se, että kullekin vaiheelle määritellään tietty osaamisen taso. Myös ehdotettu opintojen keston rajausta osaltaan tehostaisi opintopolkuja.

Toimeentulosta on huolehdittava koulutuksen aikana. Opetuslautakunta puoltaa sitä, että koulutuksesta tulisi opintotukikelpoista. Oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa maahan tulleet nuoret, joilla saattaa jäädä perusopetus kesken ennen oppivelvollisuuden päättymistä, on erityisesti nostettu esiin ehdotuksessa. Alle 25-vuotiaat eivät voi nykyisen lain säädännön mukaan opiskella perusopetuksen opintoja myöskään työmarkkinatuella, jos eivät ole kotoutuja-asiakkaita työ- ja elinkeinopalveluissa. Heidän osaltaan on siis keskeistä, että koulutus tulisi opintotuen piiriin.

Lain perusteluissa esitetään rajattavaksi koulutuksen kohderyhmää siten, että maahanmuuttaja-käsitteen ulkopuolelle jäisi ulkomaalainen, jolle olisi myönnetty viisumi Suomeen tai joka oleskelee Suomessa viisumivapaasti sekä kansainvälistä suojelua hakevat ja ensimmäistä oleskelulupaa hakevat ennen oleskeluluvan myöntämistä. Opetuslautakunnan näkemys on, että oleskelulupa ei voi olla koulutukseen pääsyn edellytys vaan käytännön tulee olla nykyisen kaltainen. Nykykäytännön mukaan esim. kansainvälistä suojelua saavat henkilöt voivat opiskella muissa koulutuksissa paitsi lukioon valmistavassa koulutuksessa. Rajausta asettaisi henkilöt eriarvoiseen asemaan. Asiasta on myös eduskunnan oikeusasiamiehen linjaus (2012), jonka mukaan oleskelulupa ei voi olla kriteerinä opiskelijaksi ottamiseen. Henkilöllä tulee lisäksi olla oikeus hakea oleskelulupaa opiskelun perusteella.

Käytännössä oppilaitoksella ei ole oikeutta selvittää ja arvioida opiskelijan maahan tulon periaatteita eikä maahantuloikkaita. Myöskään esimerkiksi opiskelijan esittämien dokumenttien oikeellisuuden arviointi ei ole oppilaitoksessa mahdollista.

Ehdotuksen mukaan opiskelijan arviointia tulisi yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten työ- ja elinkeinopalvelujen kanssa. Opetuslautakunta kannattaa viranomaisten välistä yhteistyötä, jotta opiskelijan polku olisi mahdollisimman sujuva. Kuitenkaan nimenomaan perusopetuksen

05.09.2016

Sj/3

oppiaineiden arvioinnissa yhteistyö muiden tahojen kanssa ei ole tarkoituksenmukaista eikä käytännössä toimivaa.

Aikuisten perusopetuksen rahoituksen muuttaminen kurssisuoritusperusteiseksi on hyvä siltä osin, että se mahdollistaa entistä paremmin opiskelun aloittamisen muulloinkin kuin lukuvuoden alussa. Tämä vaatii kuitenkin koulutuksenjärjestäjältä lisäresursointia. Tällaisessa rahoituksessa on haasteena, ettei kurssien opiskelijamääriä voida pitää maahanmuuttajataustaisten ryhmille järkevällä tasolla. Luku- ja kirjoitustaidon opetuksen rahoituksen saaminen vastaavaksi on kannatettavaa.

Mikäli oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen tarve kasvaa, myös opetushenkilökunnan määrä tulee lisääntymään. Tämä asettaa selkeitä vaatimuksia koulutuksen laadunvalvonnan tehostamiselle. Aikaisemman osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja mahdollisten näyttöjen arviointi saattaa luoda päivitystarvetta opetushenkilökunnan osaamiselle ja tämä puolestaan vaatii resursseja. Lisäksi tämä luo tarvetta opettajankoulutuksen kehittämiseksi ja aiheuttaa lisäpainetta opinto-ohjauksen kehittämiseen ja resursointiin.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Riikka Merimaa-Jovanovic, erityissuunnittelija: 310 64636
riikka.merimaa-jovanovic(a)hel.fi
Arja Kukkonen, linjanjohtaja, puhelin: 310 86850
arja.kukkonen(a)hel.fi